

ŠTEVILKA
32
LETNIK
62
LJUBLJANA
25. IX. 2003

DELAVSKA

GLASILO
ZVEZE
SVOBODNIH
SINDIKATOV
SLOVENIJE

ENOTNOSTI

Protest Protest

ZSSS in Stupis protestirata zoper namero Alpinine uprave, da zapre dva obrata.

Pravice delavcev bosta ščitila z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Dušan Semolič, predsednik ZSSS

Hvala volivcem

ZSSS o zdravstveni reformi

Po vročem poletju tudi jesen vroča

Invalidsko podjetje bi rešilo Vegine težave

Referendum je podlaga za dialog

Na poreferendumski novinarski konferenci so Franci Lavrač, Ladislav Kaluža in Dušan Semolič govorili zlasti o tem, kako voljo volivcev spraviti v življenje. Vsi so poudarili, da ne nastopajo kot zmagovalci, ki diktirajo poražencem. Rezultat referenduma je po njihovem mnenju le podlaga za socialni dialog, ki ga dosedaj zaradi vzvišenosti delodajalcev ni bilo. Do referenduma je prišlo tudi zaradi politike, saj ni niti poskušala vzpostaviti ravnotežje med mogočnimi lastniki trgovin ter menedžerji in sindikatom, ki se je boril za boljši položaj zaposlenih. Kaluža se je med drugim zahvalil tudi državnim

V nedeljo ob 20. uri je TV Slovenija objavila delne podatke o volilnem izidu, ki so kazali na veliko verjetnost ugodnega končnega uspeha. V petem nadstropju Doma sindikatov v Ljubljani zbrana ekipa je bilo nad objavljenim navdušena.

volilni komisiji in volilnim odborom. Predlagatelj referenduma ni želel izkoristiti možnosti, da bi njegovi zaupniki nadzirali potek in rezultate glasovanja. S tem je SDTS izrazil zaupanje v pravno državo in podobno bi v prihodnje lahko ravnali tudi politiki.

Izid referenduma je, če bo dobra volja politike in delodajalcev (sindikat je na dialog pripravljen), mogoče v pol leta uzakoniti. Če tega ne bo, pozitivni izid tudi v dveh letih ne bo doživel državnoborske potrditve.

F.K.

Hvala volivcem

Storili bomo vse, da bo zakon zadovoljil tudi nasprotnike

V Sindikatu delavcev trgovine Slovenije smo zadovoljni z izidom referenduma o obratovalnem času trgovin. Prepričani smo, da so udeleženci referenduma jasno pokazali voljo volivk in volivcev, ki so hkrati tudi potrošniki. Po našem mnenju se referendum ni udeležila tista večina potrošnikov, ki meni, da se lahko prilagodijo omejenemu obratovanju trgovin in bodo svoje nakupe opravljali med delovnim tednom. To potrjujejo tudi javnomnenjske raziskave pred referendumom, ki so pokazale, da je več kot polovici potrošnikom vseeno ali so trgovine ob nedeljah odprte ali zaprte.

Sindikat delavcev trgovine Slovenije je imel pred referendumom zelo močne nasprotnike, ki imajo

kapital in s tem tudi možnost vplivati na odločitve. To se je pokazalo tudi z načinom in količino oglaševanja ter po našem mnenju celo neokusnimi in zavajajočimi sporočili državljanom in državljkam oziroma potrošnikom. Za temeljito analizo dogajanj pred referendumom bo še čas in potrebno jo bo opraviti, ne samo v krogu udeležencev, ampak tudi širše. Prepričani smo, da bo treba pojasniti kampanjo Zveze potrošnikov Slovenije, pa tudi nekaterih drugih, in pri tem ugotoviti, ali ni bil kršen zakon o javnih glasilih. Sindikat delavcev trgovine Slovenije pričakuje, da se bodo v ugotavljanje domnevne spornosti kampanje vključile za to pooblaščen državnne institucije.

Zadovoljni smo, da naši nasprotniki z neprekinjenim ponavljanjem, da je referendumsko vprašanje neustrezno, niso uspeli zмести državljanov in državljk. Prepričani smo, da je možno morebitne nedorečenosti v referendumskem vprašanju rešiti v zakonu, seveda če bo prisotna volja vseh vpletenih. Z nepripravljenostjo za kompromis in aroganco do partnerjev problemov ne bo mogoče reševati. Referendumski rezultat je po našem mnenju potrdil, da je večina volivk in volivcev za utrditev solidarnosti, dostojanstva zaposlenih in družine,

torej za utrditev vrednot, ki so nad absolutno prevlado svobodne podjetniške iniciative in logike kapitala.

Vsi, ki so se odločili ZA, so posredno rekli NE razvoju Slovenije v smer, da bi o vseh vprašanih odločala peščica novopečenih kapitalistov, ki ima bogastvo in s tem moč.

Sindikat delavcev trgovine Slovenije se zahvaljuje vsem državljkam in državljanom za podporo in obljublja, da bo storil vse, da Državni zbor Republike Slovenije sprejme ustrezen zakon, ki bo zadovoljil tudi tiste, ki so glasovali proti. O tem smo prepričani, saj imamo podporo tudi članov Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, drugih sindikatov, civilnih združenj in večine političnih strank, ki so se pred referendumom opredelili do tega vprašanja.

Za SDTS

Ladislav Kaluža, sekretar

Mariborčani najbolj solidarni

Nedeljsko jutro je bilo mirno in sončno. Mestne ulice so bile prazne, le tu in tam je bilo mogoče ugledati kakšnega starejšega človeka. Dan, ki se je rojeval, je bil kot nalašč za referendum, na katerem naj se pokaže ljudska volja.

Zadnji dnevi pred referendumom o omejevanju nedeljskega dela trgovin so bili v Mariboru prav živahni. Zanimanje javnosti se je močno povečalo potem, ko so predstavniki sindikata in delodajalcev soočili svoje argumente najprej na nacionalni, nato pa še na komercialni televiziji. Mariborski mediji so uravnoteženo predstavljali argumente sindikata in delodajalskih organizacij, tako da si je lahko vsakdo svoje mnenje izoblikoval sam. Propaganda pred referendumom z nobene strani ni bila agresivna in vsiljiva. Le zadnji dan pred volilnim molkom so naročniki Večera prejeli časnik, ki je bil ovit z rdečim trakom. Na njem je pisalo: "Vas jezi, da ne morete noter? Odločitev je vaša. Glasujte!" Z nekoliko manjšimi črkami je pod tem še pisalo: "Najboljši sosed." Tisti, ki dobro vidijo, so na hrbtni strani traku lahko prebrali še: "Poslovni sistem Mercator, d.d." Mnogi so verjetno trak pretrgali in ga vrgli v koš, nekateri pa so imeli v zvezi s takšnim načinom reklamiranja tudi pomisleke. "Razumljivo je, da časnik objavlja plačane oglase in reklame. Prav tako je razumljivo, da časniku prilagajajo plačane reklame. Ne razumem pa, kako si je časnik lahko dovolil, da so ga v propagandne namene zapečatili. Ali lahko trgovci z novci pri nas zares zapečatijo usta celo časnikom

in novinarjem? Ali je z denarjem pri nas zares moč doseči vse?" se je hudoval eden od bralcev. Takšnih je bilo verjetno še več, še zlasti, ker so nekateri naročniki zaradi omenjene propagandne akcije najboljšega sosedu časnik prejeli z zamudo. Referendumska nedelja je v Mariboru minila zelo mirno. Tudi v trgovskih centrih je bilo mnogo manj kupcev kot običajno. V Evroparku je bilo okoli 11. ure praznih kar tri četrtine parkirnih mest, med parkiranimi vozili pa je samo eden imel tujo registracijo. Tudi pred Mercatorjevimi in Merkurjevimi centrom na Taboru je bilo veliko manj kupcev kot običajno ob nedeljah. Očitno so javne razprave o omejevanju nedeljskega dela trgovin ljudi spodbudile k razmišljanju o tem vprašanju. Mnogi, ki so za omejevanje nedeljskega dela trgovin, so očitno že začeli ravnati v skladu s svojim prepričanjem.

Tudi kratki pogovori pri blagajnah so kazali na to, da je mnogim kupcem nekako nerodno, ker so prišli v trgovino v nedeljo, ki naj bi bila dan počitka tudi za trgovke in trgovce. "Samo še danes vam grenim življenje, potem pa me ob nedeljah nikoli več ne boste videli," se je blagajničarki v Intersparu opravičeval starejši možki. "Samo to še nesem domov, potem pa greva oba z ženo na referendum, kjer bova glasovala za vaše proste nedelje," je pojasnjeval blagajničarki možki srednjih let. Mnogi, zlasti mlajši kupci pa so se s trgovkami tudi šalili. "Če me kušneš, grem takoj na referendum za prosto nedeljo," je mlad možki smeje dejal blagajničarki, ki jo je očitno tudi sicer poznal. Ko je mesto v zgodnjih popoldanskih urah oživel, se pogovoru o referendumu ni dalo izogniti. "Meni bi sicer ustrezalo, če bi bile trgovine ob nedeljah odprte, ker imam takšno delo, da sem čez teden veliko na terenu. Vendar pa ne bom šel na referendum, ker ne želim, da zaradi mene trpijo trgovke in trgovci. Naj se oni in člani njihovih družin odločijo, kako bo z nedeljskim delom trgovin. Meni bo prav, kakor koli se bodo odločili," je pojasnjeval možki srednjih let.

"V Mariboru je v minulem desetletju veliko delavcev preživelo stečaj ali prisilno poravnavo. Mnogi so bili brezposelni ali pa jih je kako drugače prizadelo prestrukturiranje gospodarstva. Zato mnogi razumejo tudi težave drugih delavk in delavcev. Med ljudmi je morda danes po vseh teh hudih letih celo več medsebojnega razumevanja in solidarnosti, kot je je bilo nekoč, ko se je o solidarnosti kar naprej govorilo," je komentiral dolgoletni sindikalni zaupnik.

Zvečer, ko so bili rezultati referendumu že znani in ko je postalo jasno, da je predlog Sindikata delavcev trgovine Slovenije dobil večinsko podporo, ni to v Mariboru skoraj nikogar presenetilo. "Stoodstotno sem bil prepričan, da bo referendum uspel," je dejal eden od sindikalnih zaupnikov. "Tisti, ki tega ni doživel, si ne more predstavljati, koliko smo delavci v minulem desetletju pregarali. Ne samo trgovke, vsi moramo vsaj en dan v tednu zares počivati ter si vzeti čas zase in za svoje družine. Zdaj bi se morali vsi skupaj boriti, da bi ob nedeljah delalo čim manj ljudi tudi v drugih dejavnostih in poklicih. Ob nedeljah zares ne bi bilo treba opravljati nič drugega kot najnujnejša dela."

Rezultati referendumu kažejo, da je Maribor med mesti, kjer je največ volivcev podprlo predlog sindikata delavcev trgovine. V treh volilnih okrajih je za omejevanje nedeljskega dela trgovin glasovalo 60, 67 in 66 odstotkov udeležencev. Podobno dobre izide referendumu so dosegli v Šentjurju, Celju, Žalcu, Slovenski Bistrici, Slovenskih Konjicah, Lenartu, Rušah, Novi Gorici, Kranju, Škofji Loki, Cerknici, Ljubljani (Vič-Rudnik, Moste-Polje), Domžalah, Litiji, Ribnici, na Ptujju in še v nekaterih volilnih okrajih.

T. K.

SEM PROTI NERAZUMNEMU ZAPIRANJU TRGOVIN ZATO KER

- sem **ZA** višje plačilo nedeljskega dela
- sem **ZA** ohranitev delovnih mest
- sem **ZA** boljše delovne pogoje
- sem **ZA** nova delovna mesta
- sem **ZA** pošteno plače
- sem **ZA** dan počitka v tednu

UDELEŽIMO SE REFERENDUMA!

Tudi propaganda "mojih", kot se je zareklo največjemu nasprotniku omejitve nedeljskega obratovanja, ni prepričala večine volivcev.

ZSSS o zdravstveni reformi

Za pravičnejšo obremenitev vseh slojev

Predsedstvo ZSSS je v ponedeljek, 22. septembra razpravljalo o beli knjigi, ki vsebuje predlog zdravstvene reforme. Na seji je sodeloval tudi njen predlagatelj minister Dušan Keber. Naslednji dan sta na tiskovni konferenci razpravo na seji novinarjem predstavila Dušan Semolič in Lučka Böhm. Poudarila sta zlasti nujnost, da se o vsebini zdravstvene reforme dogovorijo socialni partnerji, tako tudi piše v aprila podpisanem socialnem sporazumu. Predsedstvo ZSSS tako pričakuje, da bo njegove predloge predlagatelj bele knjige upošteval.

Semolič je uvodoma povedal, da je bila zadnja reforma zdravstvenega zavarovanja sprejeta leta 1992 in da ji je nasprotovala le ZSSS. Takratna sprememba, uvedba dodatnega prostovoljnega zavarovanja, ki se je izkazalo za obvezno, je bila sprejeta zaradi večje odgovornosti posameznikov za lastno zdravje. Takrat je prišlo do zmanjšanja solidarnosti med zavarovanci.

Ker so se socialni partnerji že dogovorili o ciljih zdravstvene reforme in jih zapisali v socialni sporazum, se je treba dogovoriti še o načinih za njihovo doseganje. Osrednji cilji so večja pravičnost in solidarnost ter dostopnost do zdravstvenih storitev, skrajšanje čakalnih dob ... Sedanji sistem je treba spremeniti zaradi tistih z nizkimi dohodki, ki plačujejo enako premij dodatnega zavarovanja kot zaposleni z visokimi dohodki. Sedaj se Slovenija oddaljuje od evropskega načela, naj bi delodajalci in delojemalci za socialno zavarovanje prispevali enako, in to je treba spremeniti. Za zdravstvo naj bi pobirali tudi prispevke od obdavčitve kapitala, dobička in finančnih transakcij. Za vse zavarovance, tudi za samozaposlene, je treba določiti realne

Minister Keber se je s člani predsedstva o beli knjigi pogovarjal kar tri ure.

zavarovalne osnove. Reforma naj bi omogočila realnejšo obremenitev najbogatejšega sloja prebivalstva.

Pravice iz obveznega zavarovanja morajo biti ljudem bolj dostopne, je poudaril Semolič. Financiranje naj temelji na potrebah pacientov in ne na zahtevah izvajalcev.

ZSSS podpira cilje, zapisane v beli knjigi, saj so skladni s socialnim sporazumom. Podpira tudi ukinitve dodatnega neprostovoljnega zavarovanja. ZSSS pa nasprotuje uvedbi novega prispevka za zdravstveno zavarovanje in meni, da bi bilo boljše povečati sedanjo prispevno stopnjo. Odločno nasprotuje tudi predlogu za uvedbo participacije za prvi obisk pri zdravniku in za zdravlila. Enako odločno je tudi proti možnosti dodatnega zavarovanja za skrajšanje čakalne dobe. Po besedah Lučke Böhm si bo ZSSS prizadevala za reformo, ki bo racionalizirala trošenje denarja v zdravstvu. Ker je ZSSS avtentičen predstavnik plačnikov prispevkov v zdravstveno blagajno, mora imeti ustrezno velik vpliv na odločitve o sistemu in izvajanju zdravstvenega zavarovanja. Še posebej odločilen vpliv bo ZSSS uveljavljala pri odločanju o svežnju pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Po besedah Böhm je slabost bele knjige v formulaciji, da bo reforma ohranila večino pravic iz obveznega zavarovanja. Iz tega je mogoče sklepati marsikaj, tudi to, da se bo treba za zobozdravstvene storitve zavarovati posebej ali jih plačevati iz svojega žepa.

ZSSS je ministru že predlagala, naj bi rezerve v zdravstvu iskali tudi s spreminjanjem delovnega časa, boljšim izkoriščanjem opreme, boljše organizacijo dela ...

Predsedstvo ZSSS bo celotno besedilo pripomb in predlogov predstavilo na seji ekonomsko-socialnega sveta. Največji poudarek bo zanesljivo veljal socialnemu dialogu pri uresničevanju zdravstvenega zavarovanja. S tem povezani bodo tudi predlogi za ustrezno zastopanost zavarovancev

v organih Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Bela knjiga naj jasno pove, kakšna bo javna zdravstvena mreža po reformi. Poleg akreditacije izvajalcev naj določi tudi način podeljevanja koncesij in položaj javnih podjetij. Konkurenca bo gotovo znižala cene in tako vplivala tudi na mrežo zdravstvenih ustanov. Bela knjiga naj opredeli tudi vlogo javnih zdravstvenih domov, saj smo se s socialnim sporazumom zanje dogovorili.

F.K.

Zaposlenost, pravice, solidarnost.

Za socialno Evropo zdaj!

Po vročem poletju tudi jesen vroča

Predlogi delodajalcev so za sindikate nesprejemljivi

Dušan Semolič in Brane Mišič sta na tiskovni konferenci prejšnji četrtek opozorila na nesprejemljivo ponudbo delodajalcev, ki želijo bistveno znižati nekatere pravice delavcev. ZSSS na njihove predloge nikakor ne more pristati in se bo zoper njih bojevala z vsemi sredstvi sindikalnega boja. Zelo problematični so denimo predlogi, da bi znižali nekaj pravic, zapisanih v zakonu o delovnih razmerjih, ki je bil sprejet s soglasjem delodajalcev.

Delodajalci svoje predloge utemeljujejo z oceno, da so delavske pravice glede na gospodarske razmere in predvideni vstop v Evropsko unijo previsoke. Zaradi tega so pripravili predlog prenovljene splošne kolektivne pogodbe za gospodarske dejavnosti. Z njim želijo tudi skrčenje pravic zaposlenih iz zakona o delovnih razmerjih. Če ob vstopu v Evropsko unijo delodajalci vidijo probleme le v ravni delavskih pravic, bo vstop težak, meni Semolič. "Problematično

je, da takšna zahteva prihaja iz sloja, ki je vedno bogatejši in edini udeležen pri delitvi dobička. Poleg tega mali delodajalci zahtevajo možnost hitrejšega odpuščenja, odpovedni rok želijo s 30 dni skrajšati na en teden. Dodatek na delovno dobo hočejo znižati na 0,1 odstotka, in to le za delo pri zadnjem delodajalcu, sedaj znaša pol odstotka za vsako leto dela. Topli obrok naj bi pripadal le zaposlenim s polnim delovnim časom. Želijo tudi možnost razporejanja delavcev na katero koli delo, ne glede na zapisano v pogodbi o zaposlitvi. Za male delodajalce predlagajo odpravo vseh omejitev za sklepanje kolektivnih pogodb za določen čas. Radi bi zmanjšali tudi različne regrese in jubilejne nagrade. Vse te predloge vežejo le na sprejetje novelirane splošne kolektivne pogodbe. To je žal v nasprotju z zakonom o delovnih razmerjih, ki za večino pravic določa, naj jih uredijo socialni partnerji v dejavnostih," je prepričan Semolič.

"Predlogi delodajalcev kažejo tendenco po centralističnem urejanju pravic delavcev, kar pomeni centralizirano industrijsko demokracijo. To obsojamo, saj smo prepričani, da je prihodnost v kolektivnih pogodbah dejavnosti. Pričakovanje, da bi vse uredili s splošno pogodbo za gospodarstvo, je preživelo, saj so razlike med dejavnostmi zelo velike. Prepričan sem, da delodajalski predlog pomeni razhajanje v koncepciji industrijskih odnosov, ki lahko vodi v konflikt. V ozadju njihovega predloga je ohranitev sedanjega stanja pri kolektivnih pogodbah. Tem predlogom delodajalcev odločno nasprotujemo. Prepričan sem, da v Sloveniji ni nobenega sindikata, ki bi se bil pripravil pogajati na izhodiščih, kot so jih ponudili delodajalci," je menil Semolič. Po besedah Braneta Mišiča je bilo pričakovanje, da se bodo razmere v Sloveniji po podpisu socialnega sporazuma umirile, povsem neutemeljeno. Spomnil je, da so med pogajanj o socialnem sporazumu zaradi pritiska sindikatov delodajalci podpisali poseben dogovor o takojšnjem nadaljevanju pogajanj o kolektivnih pogodbah dejavnosti. V njihovem imenu sta dogovor podpisala Stojan Binder in Miro Sotlar.

Kljub temu podpisu se pogajanja sploh niso nadaljevala. Služba za konjunkturo in ekonomsko politiko pri GZS je v svojem biltenu septembra objavila tabelo, v kateri faktorje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva primerja z drugimi državami. Po tej tabeli so bruto plače v naši državi med najmanj negativnimi vplivi na konkurenčnost. Še ugodnejši vpliv na konkurenčnost pa imajo podatki o pripravljenosti sindikatov za socialni dialog. Tudi socialno partnerstvo v podjetjih naj bi po ugotovitvah, objavljenih v tem biltenu, dajalo pozitivne učinke. Podatki, ki jih objavljajo službe GZS, torej ne dajejo podlage za diktat sindikatov, je menil Mišič. Problem niso plače, ampak organizacija dela, tehnologija in kreiranje novih izdelkov. Vse to pa ni v domeni sindikatov in delavcev. Zakaj naj bi dobili prenovljeno novo kolektivno pogodbo za gospodarstvo, ni jasno, saj je po Mišičevem mnenju ne potrebujemo. V splošni kolektivni pogodbi ni mogoče na enem mestu obravnavati tekstilce in kovinarje ali kemike, saj so med njimi zelo velike razlike. Sploh pa je komisija za razlago konec 2002 splošno kolektivno pogodbo uskladila z zakonom o delovnih razmerjih. Po Mišiču je spodbudno, da se vedno več podjetij odloča za nov sistem usklajevanja plač z inflacijo. Med njimi je tudi Krka, kar dokazuje, da tudi v zelo uspešnih podjetjih spoznavajo, da je sedanji sistem preživel in ga je treba zamenjati z novim. Zaradi tega se krivulja plač nagiba vedno bolj v desno in v Sloveniji socialne razlike naraščajo prek razumnih meja. Z ohranjanjem višine izhodiščnih plač delodajalci ohranjajo tudi uravnilovko. Ta je povezana tudi z zakonom določeno minimalno plačo, ki pa ne pokriva niti minimalne košarice življenjskih stroškov.

Problemi izvirajo iz z zakonom določenega privilegirane položaja GZS, ki zaradi tega ni na trgu in ne čuti posledic svoje zgrešene politike. Povrh pa GZS onemogoča uveljavitev prostovoljnega združenja delodajalcev, ki ga je sama ustanovila.

Franček Kavčič

Alpina zapira dva obrata

Žirovska tovarna obutve Alpina bo do konca marca prihodnjega leta postopoma zaprla svoja več kot trideset let stara obrata v Gorenji vasi in na Colu. Brez dela naj bi tako ostalo 227 delavcev. Tako je sklenila uprava 15. septembra in delavcem pojasnila, da prodaja njihovih izdelkov pada, drugi proizvajalci pa ponujajo enake izdelke po tretjino nižji ceni. Seljenje proizvodnje v kraje, kjer je cena delovne sile nižja, po nekaterih podatkih naj bi tokrat šlo za Kitajsko in Romunijo, so v Alpini začeli že leta 1996, ko so je del prenesli v BiH in nadaljevali leta

2001, ko so začeli manj zahtevne izdelke delati tudi v Romuniji. Tehnološko zahtevnejše artikli, artikli v manjših serijah in nekateri artikli po naročilu posameznih kupcev pa se bodo še vedno izdelovali v Sloveniji, vendar le na sedežu družbe, kar naj bi družbi omogočilo nižje stroške na enoto proizvodnje, pojasnjuje uprava in zagotavlja, da so pred odločitvijo o ukinitvi obratov intenzivno iskali možnosti prevzema obratov skupaj z delavci s kar nekaj potencialnimi prevzemniki, vendar jim za zdaj to ni uspelo.

Z zakonom usklajene rešitve bo uprava morala najti za zaščitene kategorije delavcev, približno dvesto pa jih bo pristalo na zavodu za zaposlovanje. Delavcem so v upravi obljubili, da jim bo Alpina zagotovila vse zakonsko določene pravice v zvezi z odpovedjo kot so: spoštovanje odpovednega

roka, izplačila odpravnin in posebno pravno varstvo pred odpovedjo. V obratih bodo tudi sestanki oziroma individualni pogovori z delavci. Uprava je o odločitvi o ukinitvi obratov obvestila tudi sindikata in svet delavcev v podjetju, ki se bodo aktivno vključili v postopke ugotavljanja presežnih delavcev. Skupni posvet sveta delavcev, sindikatov in vodstva podjetja bo že ta petek popoldne.

Sindikata STUPIS v podjetju je ogorčen nad odločitvijo vodstva in ugotavlja, da zaprtje obeh obratov pomeni hudo socialno katastrofo za delavce, ki so večinoma starejši ter največkrat le poklicno ali osnovnošolsko izobraženi in imajo zato zelo malo možnosti za ponovno zaposlitev, ki je v teh krajih primanjkuje.

M. M.

Stane Hrovat, predsednik Sindikata KNG v Colorju

Novi direktor vzbuja veliko zaupanja

Color iz Medvod že nekaj času posluje s težavami. Pred časom je delniško družbo prevzela Sava in ima v njej skoraj 84-odstotni lastniški delež. Sedaj je v podjetje poslala tudi novega predsednika uprave, ki naj bi eno najstarejših kemičnih podjetij pri nas vrnil na pota slave. Ta je v podjetju le tri mesece, vendar je že pripravil načrt za izboljšanje razmer. Načrt našemu sogovorniku vzbuja upanje, da bo izveden brez bolečih posledic za delavce in v korist podjetja.

V Colorju je zdaj 365 zaposlenih, lani jih je bilo še 400. Zmanjšanje števila zaposlenih je potekalo po mehki metodi in prav vsi odpuščeni so prejeli odpravnine in vse drugo po zakonih in kolektivnih pogodbah. Pri tem so uporabili sistem, ki so ga razvili v Savi, Color je zdaj njeno hčerinsko podjetje. Zaradi ugodne ponudbe so se za upokojitve odločili tudi nekateri zaščiteni delavci. Če bo prišlo do novih odpuščanj, bo sindikat zahteval, naj se za presežne delavce pripravi program, in vztrajal pri njegovi uresnitvi. Podjetje ima tri osnovne programe, premaze, smole in praškaste premaze. Slednji so sicer najmodernejši in ekološko najbolj sprejemljivi, žal pa ne prinašajo dobička.

Hrovat je predsedovanje tovarniškemu sindikatu KNG prevzel po upokojitvi Jožeta Kureta. Po stroki je matematik in v Colorju dela deseto leto. V podjetju opravlja delo pomočnika vodje informatike. Čeprav deluje dokaj mladostno, mu do upokojitve ne manjka prav veliko. Mogoče je to povezano tudi z ljubeznijo do gora, saj je navdušen alpinist in tudi gorski reševalec.

Naš sogovornik se je najprej pohvalil s tem, da mu je v podjetju ostal nerešen le en sam delavski problem - plačilo neizkoriščenega dopusta šestih poklicnih gasilcev iz leta 2001. Problem je predstavil novemu predsedniku uprave Tomažu Bučarju in zdaj čaka na njegov odgovor. Hrovat hkrati poudarja tudi to, da v podjetju plače niso nikoli zamujale in da so bile vedno vsaj na ravni, določeni s kolektivno pogodbo za kemijo.

V podjetju so že leta 1991 podpisali kolektivno pogodbo in jo dve leti kasneje dopolnili. Kasneje se z njo niso ukvarjali. Zdaj se v veliki Savi dogovarjajo o pripravi kolektivne pogodbe, ki naj bi veljala tudi za hčerinska podjetja. V Colorju naj bi jo uveljavili skupaj z novo sistemizacijo. Ker se bliža konec septembra, ko bodo po zakonu prenehali veljati stari interni akti (v glavnem različni pravilniki), se Hrovat z Bučarjem že dogovarja za podaljšanje njihove veljavnosti. Pravilnik o delovnem času bo na primer tudi vgrajen v novo kolektivno pogodbo. Podobno bodo ravnali tudi z drugimi še uporabnimi akti.

Kako Hrovat kot predsednik sindikata štiti pravice delavcev? Sam pravi, da večjih kršitev ni bilo, sporne

pa so bile nekatere osebne ocene, zaradi katerih so se posameznikom plače zmanjšale. Ker se je sindikat na te neargumentirane ocene pritožil, so jih popravili. S tem je sindikat strokovne služne poučil, kako ne smejo delati. Obeh bivših uprav Hrovat nima v dobrem spominu, pravi, da sta bili neuspešni in tudi razsipniški.

Zakaj pa ceni Bučarja, novega predsednika uprave? "Ker je pogumen in odkrit. Je tudi pošten in oddaja pozitivno energijo. Pripravil je načrt za izboljšanje rezultatov, ki je videti realen in uresničljiv. Predvideva odpravo ugotovljenih slabosti, odprodajo nepotrebnega premoženja (na Rakovniku). Njegov načrt bo verjetno povzročil nove presežne delavce, ki pa večinoma ne bodo iz proizvodnje. Za ključno proizvodnjo predvideva celo uvedbo četrte izmene. Izboljšali naj bi tudi tehnologijo. V dobro mu štejem tudi izjavo, da uprava brez sindikata in delavcev ne more biti uspešna, da eden brez drugega ne moremo. Z njim se lahko konstruktivno pogovarjam, kar z njegovimi predhodniki ni bilo mogoče. Človek očitno ve, kaj hoče," pravi Hrovat.

In s čem se sindikat v Colorju še ukvarja? Nedavno je za kolektiv organiziral izlet v dolino Soče. Ogljedali so si Kluže in še nekaj objektov iz prve svetovne vojne, bili so tudi v Kobariškem muzeju. Izlet so zaključili v Vitovljah. Prav sedaj potekajo letne športne igre, pozimi se merijo na smučiščih. Imajo tudi planinsko sekcijo. Color ima tudi lepo kočico na Voglu in sindikat želi, da je ne bi prodali. Za njeno vzdrževanje bi tudi sami kaj naredili. V navadi je tudi novoletno srečanje, na katero vabijo tudi upokojenca. Kakšno pa je razpoloženje med ljudmi? "Odvano je zlasti od plač, in ker so te redne in skladne s kolektivno pogodbo, kar velja tudi za druge prejemke, je vzdušje kar dobro. Sindikat skupaj s svetom delavcev skrbi za dobro obveščenost zaposlenih. Vse pomembnejše informacije je mogoče prebrati na oglasnih deskah. Tako preprečujemo, da bi medsebojne odnose v podjetju krojile gostilniške govornice. Pred časom smo imeli še tovarniški časopis, vendar ga je eden od prejšnjih direktorjev ukinit. Mogoče bi lahko znova izhajal," odgovarja Hrovat.

Franček Kavčič

V Domžalah se je začela pestra jesen

Sindikalno vodstvo v družbi Induplati z novo predsednico Zoro Pibernik si zelo prizadeva za spoštovanje kolektivne pogodbe. Delavci in delavke še niso prejeli celotnega regresa za letni dopust.

Nezadovoljni so tudi zaradi neuresničevanja dogovora o dnevu izplačila plač, saj jih še vedno dobivajo z zamikom.

Ker je družba Induplati te dni praznovala 80-letnico, želimo, da bi bil ta dogodek prelomnica za ponoven vzpon tega podjetja, ki naj bi zaposlenim zagotavljalo lepšo in bolj varno prihodnost.

Prejšnji teden se je sestalo sindikalno vodstvo v družbi Vele. Dogovorili so se za aktivnosti, ki naj bi prispevale k čim boljši udeležbi in uspešnemu izidu referenduma. Nedeljo želijo ohranili kot dan počitka.

Posebno pozornost so zaupniki namenili

komunikacijam znotraj družbe, še posebej med sindikatom in upravo. Z upravo želijo vzpostaviti dober partnerski odnos in z njo voditi korekten ter odkrit dialog. Da o zadevi ne bi le govorili, so upravi predlagali sprejetje dogovora o medsebojnem obveščanju in sodelovanju. V družbi Varnost Mengeš se je izboljšalo sodelovanje vseh treh sindikatov. Povezala jih je skrb za čim boljše ureditev pravic v novi podjetniški kolektivni pogodbi. Usklajeno odzivanje in skupno nastopanje bo gotovo pripomoglo k podpisu nove podjetniške kolektivne pogodbe in boljšim pogojem dela in pravic delavcev.

Justi Arnuš

Pokojninsko reformo pripravljajo tudi v Albaniji

Na povabilo Urada Mednarodne organizacije za delo (ILO) za Srednjo in Vzhodno Evropo sem se udeležila seminarja za sindikaliste v Tirani o pokojninski reformi. Udeležencem sem predstavila vlogo slovenskih sindikatov pri naši pokojninski reformi. Ker se Albanija sooča s pokojninsko reformo med zadnjimi državami v tej regiji in ker svetovne denarne institucije odločilno vplivajo na njeno vsebino, je ILO želela spodbuditi albanske sindikaliste k aktivnemu sodelovanju pri njenem oblikovanju. Na seminarju so sodelovale predstavnice obeh sindikalnih central v Albaniji, KSSH in BSPSH, ki sta različnih političnih usmeritev in si konkurirata.

Dr. Dimitrina Dimitrova, vodja oddelka ILO, je poudarila pomembno in odločilno vlogo ZSSS pri pokojninski reformi v Sloveniji ter nujnost, da se z našo vlogo seznanijo sindikalisti iz jugovzhodne Evrope. Še posebej je poudarila našo strokovnost pri oblikovanju predlogov. Rezultati, ki smo jih dosegli, so za druge sindikate lahko zgled, kako je možno vplivati na socialno politiko.

Kolegi iz Albanije so se zelo zanimali za naše izkušnje.

Na seminarju sem spoznala, da kolegi iz Albanije ne bodo imeli lahke naloge. Ta država je med najrevnejšimi v Evropi in zelo odvisna od tuje pomoči. Od 3,5 milijona Albancev je zaposlenih približno 1.300.000, okrog 560.000 pa je upokojenec. Po spremembi sistema je v Albaniji prihajalo do fizičnega uničevanja industrijske proizvodnje in objektov ter tudi kmetijskih nasadov (vinogradov, nasadov oljk). Po množičnem, tudi tragičnem izseljevanju ljudi čez morje v Italijo je zdaj vpliv Italije v Albaniji viden na vsakem koraku. Naši kolegi so se zanimali predvsem za posamezne rešitve za delavce, ki delajo v težjih delovnih pogojih (kovinska industrija, kemija). Spraševali so tudi o nujnosti daljših prehodnih obdobj, predčasnih upokojitvah in neplačevanju prispevkov za pokojninsko zavarovanje.

ILO bo v okviru Pakta za stabilnost sodeloval pri izobraževanju vseh socialnih partnerjev v Srednji in Vzhodni Evropi. Naslednji seminar, o pomembnosti pobiranja prispevkov, bo novembra letos na Bledu.

Metka Rokсандić

Inštalacija liberalizma v 45. člen

Temeljita, argumentirana in zavzeta razprava je bila namenjena dodatnemu pokojninskemu zavarovanju zaposlenih v javnem sektorju, rasti plač in regresa v prihodnjih dveh letih, nastajajoči kolektivni pogodbi javnega sektorja, deklaraciji za preživetje slovenske kulture, udeležbi na demonstracijah Evropske konfederacije sindikatov v Rimu in predvsem novemu zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo in varstvu sindikalnih zaupnikov.

Naš odklonilni odnos do dodatnega pokojninskega zavarovanja na račun avgustovske rasti že tako revnih plač v kulturi se ni spremenil. V nadaljnjih pogajanjih in pripravah zakona bomo sodelovali le zato, da škoda ne bi bila še večja. Izjavo o usklajenosti pa bomo

podpisali le, če ne bodo ogrožene davčne olajšave za pogodbe iz drugega stebra pokojninskega zavarovanja in če predlagatelj jamči, da bodo premije od 1. avgusta 2003 do marca 2004 plačane najkasneje do 30. aprila 2004.

Dogovor o načinu uskladitve osnovnih plač ter višini regresa za letni dopust za leti 2004 in 2005 smo podpisali in upamo, da ga bosta ta in prihodnja Vlada Republike Slovenije spoštovali.

V pogajanjih za kolektivno pogodbo javnega sektorja sodelujemo, ker pričakujemo, da bodo izpolnila pričakovanja zaposlenih v kulturi - to pa je povečanje plač oz. izravnava nesorazmerij v plačah javnega sektorja, ki so bila razlog za nov plačni zakon. Potrdili smo Deklaracijo za preživetje slovenske kulture, ki smo jo podpisali skupaj z zvezami, društvi, združenji in drugimi organizacijami na področju kulture, ki menijo, da so s kulturno politiko zadnjih let in z odnosom oblasti in politike do kulture ogroženi temelji slovenske družbe.

Ocena glavnega odbora Sindikata Glosa je, da Slovenija še ni imela za kulturo in zaposlene v njej slabšega zakona. Zakon o uveljavljanju javnega interesa za kulturo je v odločanje v javnih zavodih na področju

Avstrijska zakonodaja ni skladna z evropsko

Turški delavci lahko kandidirajo v avstrijsko delavsko zbornico

Na kandidatnih listah za volitve v skupščino delavske zbornice je volilni odbor črtal pet turških delavcev, čeprav so registrirani kot avstrijski delavci. Ena izmed avstrijskih volilnih skupin se je zaradi tega pritožila, vendar je zvezni minister pritožbo zavrnil. Črtanje turških delavcev namreč naj ne bi vplivalo na volilni izid. Volilna skupina se je zaradi tega obrnila še na ustavno sodišče, saj avstrijski zakon določa, da je avstrijsko državljanstvo pogoj za kandidiranje. Ustavno sodišče se je pred odločitvijo obrnilo na Evropsko sodišče in prosilo za razlago enega od sklepov pridruženega sveta (Turčija je z EU sklenila pridružitveni sporazum že pred več kot dvajsetimi leti).

Evropsko sodišče je ugotovilo, da ima sklep pridruženega sveta neposredni učinek na države članice. Poudarilo je tudi, da ima ta sklep prednost pred zakonodajo države, ki turškim delavcem ne omogoča kandidiranja v skupščino organa, ki predstavlja interese delavcev. Gre za delavsko zbornico, v katero so delavci včlanjeni obvezno in ji morajo plačevati tudi prispevke. Ta zbornica je ustanovljena zato, da štiti in predstavlja interese delavcev. Evropsko sodišče je s tem podprlo načelo nediskriminacije na podlagi državljanstva (nacionalnosti). Menilo je, da je določba v avstrijskem zakonu v nasprotju s temeljnimi načeli nediskriminacije, in sporni zakon je Avstrija dolžna popraviti.

M. R.

kulture omogočil vdor politike, izrinil pa soodločanje stroke, je ciničen do socialnega dialoga in diskriminatoren na področju delovnih razmerij. Aktualna praksa v nekaterih zavodih tudi že dokazuje, da zlasti določilo 45. člena ravnatelj zavodov lahko zlorablja za obračun z drugače mislečimi ali sindikalnimi zaupniki, ki se pri svojem delu znajdejo v takšnem, "naravnem" položaju. Zato bomo zahtevali ustavno presojo 45. člena zakona, hkrati pa sprožili postopek za sprejetje zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o uveljavljanju javnega interesa za kulturo.

V tem času pa upravičeno pričakujemo od ministrstva za kulturo, da sprejme moratorij na uporabo drugega odstavka 45. člena zakona oz. da takšno ravnanje svetuje ravnateljem javnih zavodov na področju kulture.

Tokrat je naša odločitev o obrambi temeljnih pravic zaposlenih, varstvu sindikalnih zaupnikov, ponovnem spoštovanju stroke in spoštovanju ustavnega načela enakosti pred zakonom nepreklicna in je na redni seji predsedstva ZSSS dobila tudi polno solidarnostno podporo.

Doro Hvalica

Pogovor SDPZ o delu na črno

Z vztrajnostjo in različnimi ukrepi nad sivo ekonomijo

Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije (SDPZ) je s predstavniki ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter inšpekcije za promet organiziral pogovor o preprečevanju dela na črno. Poleg sindikalistov iz različnih slovenskih krajev in podjetij so se ga udeležili Brane Omerzu, državni sekretar na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve za področje preprečevanja dela na črno, njegov pomočnik Vladimir Dejan in Ervin Tomšič s prometnega inšpektorata RS.

S problemom sive ekonomije se SDPZ srečuje stalno, zlasti v dejavnosti cestnega potniškega prometa in prevoza blaga v cestnem prometu. Zato je bilo to področje glavna tema pogovora, omenili pa so tudi nekatera s tem povezana področja, zlasti gostinstvo in turizem. Brane Omerzu je povedal, da je pri nas največ kršitev s področja dela in zaposlovanja na črno poleg že omenjenih še v gradbeništvu, trgovini in na scensko-glasbenem področju. Po Omerziju sive ekonomije ni možno preprečiti ali celo popolnoma odpraviti, jo je pa možno omejiti, kar je slovenski vladi s posebnim programom tudi uspelo. Tako pri nas ni ta pojav danes nič bolj razširjen kot drugje v Evropski uniji, o čemer pričajo njihove izkušnje. Zadnje raziskave, stare skoraj deset let, kažejo, da obsega siva ekonomija 17 odstotkov našega bruto družbenega proizvoda. Novejših raziskav nimamo, problem

Udeleženci so se strinjali, da so takšna srečanja koristna.

pa je tudi metodologija raziskovanja, ki je v različnih evropskih državah različna. Tržna, delovna in prometna inšpekcija, davčna uprava ter policija se tako lahko zanašajo le na lastne izkušnje in izmenjavo izkušenj s tujimi službami. Vse našete službe pri nas delujejo skupaj tudi na terenu. Policija tako nudi inšpektorjem asistenco z zavarovanjem območja kršitve pa tudi pri preprečevanju verbalno ali fizično nasilnih dejanj, ki pri inšpekcijskih pregledih niso redkost. Sodelovanje različnih inšpektoratov in policije se je izkazalo za učinkovito, seveda pa je potrebno veliko koordinacije, je povedal Omerzu in dodal, da se je v zadnjem času za najhitrejši in s tem najbolj učinkovito izkazalo koordinirano delovanje na lokalni in ne le republiški ravni. Z dobrim delom inšpekcij smo tako v Sloveniji uspeli delo na črno zmanjšati (na 17 odstotkov kršitev), zaposlovanje na črno (15 odstotkov kršitev) in kršitev v zvezi z davkom na dodano vrednost (21 odstotkov).

Glavni problem preprečevanja sive ekonomije v prometu je po Omerzuevih besedah usklajenost zakonodaje za cestnopotniški promet in počasno delo sodnikov za prekrške. Velik delež prijav namreč, preden dobijo sodni epilog, zastara. Vsako vrzel v zakonu pa izkoristijo tudi društva, ki se ukvarjajo s pridobitno dejavnostjo, katere finančna plat običajno ni dovolj transparentna. Da bi to bilo potrebno urediti, inšpektorji, kot trdi Omerzu, vlado že dalj časa opozarjajo. Pri ljudeh bi bilo potrebno dvigniti zlasti zavest, kaj za sabo nosi siva ekonomija in kakšne so njene posledice, ki jih dolgoročno občutimo vsi. Tu bi lahko pomembno vlogo odigrali tudi mediji, ki bi spodbudili posameznike k dodatnim pobudam in konkretnim prijavam kršitev. Zatrdiril je, da tako inšpektorji kot policija zagotavljajo anonimnost teh prijav, in ugotovil, da je v zadnjem

času vse več takih, ki si upajo vsaj inšpektorjem povedati svoje ime, ti pa potem garantirajo njihovo anonimnost. Vse prijave pregledajo, ocenijo, ali je potrebna akcija več inšpektorjev, in ustrezno ukrepajo. Njihova praksa kaže, da pri tretjini prijav ne morejo pomagati, ker nimajo dovolj podatkov, pri tretjini ugotavljajo, da prijavitelj ni poznal vseh dejstev, šele tretjina pa je takih, kjer ugotovijo kršitve, tudi kazniva dejanja. Povedal je, da si prizadevajo za več mandatnih kazni, ki so se izkazale za najbolj učinkovite in zagotavljajo vse manj povratništva. Sicer pa so kršitelji s področja sive ekonomije zelo iznajdljivi in svoje delovanje hitro prilagajajo, zlasti da bi se izognili postopkom.

Delavci in delodajalci bi se morali po mnenju Braneta Omerzueja skupaj zavedati problema. Pri sivi ekonomiji namreč nastaja škoda na več področjih. Prikrajšane so pokojninska, zdravstvena in davčna blagajna, delodajalcem neloyalna konkurenca odžira dohodek, za zaposlene pa velikokrat niso plačani razni prispevki, tako da jim ne teče delovna doba, niti niso zdravstveno zavarovani. Sicer pa je Omerzu poudaril, da zaposleni na črno kazensko ne odgovarjajo, imajo pa nemalokrat drugačne posledice, če se razkrije njihovo nelegalno delo. Tako lahko tisti, ki dobivajo socialno pomoč, to izgubijo, isto se lahko zgodi z nadomestilom in drugimi dohodki, lahko so celo črtani iz evidence brezposelnih. Sicer pa lahko inšpektorji v določenih primerih, ko je delo na črno možno dokazati, odredijo zaposlitev za nazaj.

Finančnih učinkov sive ekonomije vlada ne pozna dovolj, zato so jih po Omerzuevih besedah sklenili natančneje spremljati. Bistvo sive ekonomije je namreč prav izogibanje plačevanja davkov. **Cvetka Gliha**, generalna sekretarka SDPZ, je opozorila na nekatera najbolj pereča prometna

področja, kjer se člani njihovega sindikata srečujejo s sivo ekonomijo. Ponekod se stanje izboljšuje, nastajajo pa nove luknje. Tako se je recimo v avtošolah zaradi novega načina evidentiranja s prenosnimi kartončki stanje izboljšalo, še vedno pa prihaja do kršitev in manipuliranja s cenami voženj, s povratniki, ki plačujejo neopravljene vožnje, in zavajanjem kandidatov s preveč urami vožnje. Pri voznikih tovornjakov so problemi večji na področju dovolilnic, kar je pokazala tudi nedavna afera; največ problemov pa nastaja zaradi premalo zaposlenih na preveč vozilih. Tudi javni in cestni potniški promet se srečujeta z nepravilnostmi, ki že ogrožajo njun obstoj. Zlasti opažajo vse več zaposlovanja upokoјencev, in to celo tistih, ki so bili pred tem spoznani za delovno manj sposobne ali nesposobne in predčasno invalidsko upokoјeni.

Ervin Tomšič z republiškega prometnega inšpektorata je povedal, da ima naša država samo osem prometnih inšpektorjev, kar je odločno premalo, saj morajo ti opravljati vse redne, izredne in akcijske inšpekcijske preglede po celi Sloveniji. Kot kaže, se bodo razmere v prihodnosti le izboljšale, saj se s carinskimi službami, kjer bo ob vstopu v EU največ presežkov delovne sile, ki je že delno usposobljena, dogovarjajo, da bi njihove delavce dodatno izobrazili in zaposlili kot inšpektorje. Tako naj bi dobili še deset inšpektorjev, kar je bistveno več, kot jih je sedaj, čeprav bo še vedno premalo. Pri delu jim je tako v veliko pomoč direktno in čim bolj natančno prijavljanje kršiteljev, ki pa mora biti tudi pravočasno, tudi od zaposlenih. Njihove izkušnje namreč kažejo, da dobijo veliko prijavnih inšpektorjev, kar je med zaposlenim na črno in njegovim delodajalcem pride do nesoglasij, naporavnanih obveznosti in podobno. Sicer pa je po Tomšičevih besedah prometni inšpektorat izvedel v zadnjem času več uspešnih akcij, zlasti na področju taksi služb in tovornega prometa. Strinjal se je, da je velik problem zaposlovanje upokoјencev in študentov. To sicer ni nelegalno in je dobrodošlo zlasti v času dopustov na višku prevozniške sezone, problem pa je njihov status, kajti po zakonu mora biti voznik zaposlen. Problem je tudi kršenje tako imenovane socialne zakonodaje. Tu je po Tomšičevem mnenju naj-pomembnejša vloga sindikata, zlasti glede upoštevanju delovnega časa zaposlenih. Problem je tudi plačevanje prispevkov in davkov, nekateri prevozniki vozijo celo brez licence. Zadnji trend, ki ga opažajo, je, da prevozniki skrijejo dokumentacijo in s tem prikrivajo mnoge nepravilnosti. Po Tomšičevem mnenju je velik problem tudi dejstvo, da vozniki in delodajalci slabo poznajo zakone, zlasti zakon o varnosti v cestnem prometu, in to tista določila, ki govorijo o

počitkih in premorih med vožnjo. Mnogi vozniki zato včasih vozijo do onemoglosti. Ob tem je Cvetka Gliha opozorila, da so delodajalci pripravili takšen dokument oziroma interno navodilo, ki po mnenju sindikata dopušča kršitve, mnogi vozniki pa, ker delodajalci nanje pritiskajo in jim celo grozijo, ne upajo ustaviti vožnje in počivati, čeprav vedo, da bi morali. Prav zato je od njih malo konkretnih prijav. Tomšič je opozoril, da lahko inšpektorji ukrepajo le ob konkretnih primerih. Pričakujejo pa, da bo v prihodnosti malo bolje, ker so dobili inšpektorji več pooblastil in po novem lahko ustavljajo tovornjake tudi oni, prav tako pa tudi cariniki.

Mednarodno sodelovanje inšpektorata je po Tomšičevih besedah že sedaj dobro, saj se povezujejo s sorodnimi institucijami v Evropi in izvajajo nekatere skupne akcije, z vstopom v EU pa bo tega še več. Pri tem je še povedal, da lahko inšpekcija kontrolira mednarodne prevoze, le če upoštevajo zakone, ko gredo preko našega ozemlja, ne morejo pa preverjati licenc in podobno.

Jože Mesarec iz Mariborskega Certusa, Mestni potniški promet, je opozoril na različne razlage zakona o delovnih urah voznikov. Do veliko nejasnosti prihaja tudi zaradi tega in bi po njegovem bilo potrebno zakon natančneje razložiti. Tomšičevo mnenje je, da bi moral sindikat ta vprašanja natančneje opredeliti v kolektivnih pogodbah, posebej za cestni in potniški promet. Tam bi morali definirati tudi mnoga dodatna opravila, ki jih morajo šoferji opravljati vse več. Cvetka Gliha je povedala, da je pobudo, da se sestane komisija za razlago, sindikat delodajalcem že dal, vendar se niso odzvali in mnogi to občutljivo vprašanje urejajo z internimi predpisi, ki niso v skladu z zakonom.

Zdravko Bobnarič iz Avtobusnega prometa Ljubljana je izpostavil tudi problem nekonkurenčnosti nekaterih linij proti jugu, zlasti v bivše jugoslovanske republike, ki potekajo na črno in zanje organizatorji ne plačujejo davkov. Nadzor nad njimi je premajhen, je pa že veliko storjenega, zlasti v prepričevanju teh prevoznikov, naj svoje početje legalizirajo. **Emil Švagelj** z jeseniškega Integrala je med drugim opozoril na pomanjkanje voznikov in na izredne prevoze, ki so praviloma boljše

plačani in jih vozniki opravijo med vikendi in v svojem prostem času, na redno delo pa zato prihajajo utrujeni. Z njegovim mnenjem se je strinjalo več udeležencev.

Vladimir Dejan pa je omenil tudi nelegalno izkoriščanje avtobusov, ko firme same dajejo čez vikende v najem avtobuse z vozniki vred po nižjih cenah.

Brane Omerzu je mnenja, da delavci ne bi delali na črno, če se jim to ne bi splačalo. Pomanjkanje voznikov je splošen problem, rešuje pa se na različne, tudi nelegalne načine. Nekateri udeleženci razgovora so opozorili tudi na neživiljenjski zakon, ki določa prestroga merila za mlade voznike. Med razpravo se je pojavilo tudi mnenje, da bi upokoјenim voznikom v voziške zapisali, da so upokoјeni oziroma celo, da bi jim odvzeli dovoljenje za D-kategorijo. Ob razpravi se je izkazalo, da stvari niso enoznačne in da EU tega ne predpisuje. Velik problem pa je v odgovornosti, ki jo ti vozniki prevzemajo do potnikov, saj običajno niso ustrezno zdravstveno pregledani, tehnično vprašljiva pa so velikokrat tudi vozila, s katerimi vozijo, in zato nevarna. Zlasti je to problem pri avtobusih, ki na izlete vozijo otroke. Pri tem lahko veliko naredi osveščanje javnosti, ki bi se morala temu upirati. Da gre za varnost potnikov, je potrdil tudi Zdravko Bobnarič, ki je izpostavil tudi skrajševanje voznih redov in deljenje delovnega časa. Pri tem so ogroženi tako potniki kot vozniki, ki niso spočiti, čeprav je v papirjih vse v redu. Vse omenjene kršitve inšpekcija po Tomšičevih besedah pozna, ne more pa ukrepati, če ne ve za konkretne primere. Zato je pozval, naj vse prijavi na telefonsko številko 01/478 81 77 ali na naslov Prometni inšpektorat RS, Tržaška 19 a, Ljubljana, ali na elektronski naslov mpz.pirs.zgov.si, ki je tudi na njihovi spletni strani www.gov.si/pi-rs/. Ob koncu pogovora so ugotovili, da se stvari vendarle premikajo na bolje, da pa preprečevanje sive ekonomije ni nikoli končana zgodba. Možno jo je precej omiliti z vztrajnostjo in različnimi ukrepi, predvsem pa s sodelovanjem različnih akterjev.

Mojca Matoz

Žužkovi dnevi obrtnih delavcev Slovenije

Nenehno usposabljanje je gonilo napredka

V Portorožu je bilo konec prejšnjega tedna dvodnevno strokovno posvetovanje obrtnih delavcev Slovenije "Žužkovi dnevi". V sodelovanju s skladi za izobraževanje delavcev pri samostojnih podjetnikih ga je organiziral glavni odbor Sindikata obrtnih delavcev Slovenije. Za posvetovanje je vladalo veliko zanimanje, saj se ga je udeležilo okoli 150 delavcev v obrti in delodajalcev, ki delujejo v skladih za izobraževanje delavcev pri samostojnih podjetnikih. Predstavljamo nekatera sporočila predavateljev in dele iz zanimive razprave.

Uvodoma je udeležence pozdravil predsednik Sindikata obrtnih delavcev Slovenije **Peter Jančar**. Dejal je, da sta pri nas razvitost in kultura socialnega partnerstva med sindikatom obrtnih delavcev, skladi za izobraževanje delavcev pri samostojnih podjetnikih, stanovanjskimi ustanovami za potrebe delavcev v obrti in združenji delodajalcev na evropski ravni. "Za to ima veliko zaslug tudi dr. Ivan Žužek, ki smo ga žal prehitro izgubili," je dejal Jančar. "Udeležence je pozdravil tudi predsednik ZSSS **Dušan Semolič**. Opozoril je, da bo Slovenija kmalu članica Evropske unije, zato bo življenje za vse postalo zahtevnejše. Brez dodatnega izobraževanja in usposabljanja ter brez boljše informiranosti v novih pogojih ne bomo kos nalogam, ki nas čakajo.

Semolič je poudaril, da lahko naše gospodarstvo doseže hitrejši razvoj in večjo konkurenčnost samo z večjim znanjem, ne pa z zniževanjem delavskih pravic in standarda zaposlenih. To, kar predlagajo delodajalci ni prava pot za povečanje konkurenčnosti naših podjetij. Rešitev je v novih tehnologijah, boljših programih in v bolj usposobljenem menedžmentu, je poudaril.

Na Žužkovih dnevih se je zbralo okoli 150 udeležencev.

Državna sekretarka na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve **Nataša Belopavlovič** je predstavila temo Najpogostejša vprašanja ob izvajanju novega zakona o delovnih razmerjih. Na ministrstvu za delo so prejeli največ vprašanj v zvezi z dopusti. Opozorila je, da ima po novem vsak delavec pravico do štirih tednov dopusta. Zato dolžine dopusta ni mogoče določiti z dnevi za vse delavce enako: če imajo v podjetju ali zavodu denimo šestdnevni delovni teden, mora imeti delavec najmanj 24 dni dopusta; če delajo na teden pet dni, pa mora imeti najmanj 20 dni dopusta. Poleg tega je potrebno pri določanju dopusta upoštevati tudi kriterije iz veljavnih kolektivnih pogodb. Marsikje se sprašujejo tudi, komu pripada dopust za otroke: očetu ali materi? Odgovor je: obema! Če ima družina denimo štiri otroke mlajše od 15 let, pripadajo štirje dodatni dnevi dopusta očetu in materi! Kako pa je z dopustom, če delavec zamenja službo? Delavec mora pri vsakem delodajalcu izkoristiti sorazmeren del dopusta, enako pa velja tudi za regres.

Starejši delavci morajo soglašati z nadurnim delom

Veliko vprašanj prihaja na ministrstvo tudi v zvezi z nadurnim delom. Nadurno delo je omejeno, izravnati pa se mora v pol leta. Delavci lahko v sezoni delajo več, izven sezone pa manj. Delavcem, ki so starejši od 55 let, ni mogoče naložiti nadurnega dela, če s tem sami ne soglašajo. To soglasje lahko dajo starejši delavci tudi za daljša časovna obdobja (denimo za pol leta ali za leto dni), vendar imajo pravico takšno soglasje tudi umakniti, če se za nadurno delo ne počutijo dovolj pri močeh. Ne bi bilo primerno, če bi se delodajalec poskušal že ob podpisu pogodbe o zaposlitvi s starejšim delavcem pogoditi za to, da bo opravljal nadurno delo. Delodajalec mora o neenakomerni razporeditvi delovnega časa delavce vnaprej obvestiti.

Kako pa je s "tretjinskim delom"? Doslej so lahko

zaposleni (denimo profesorji, umetniki itd.) poleg rednega dela opravljali še tretjino dela za drugega delodajalca. Zdaj to ni več mogoče. Samo če gre za deficitaren poklic lahko delavec po rednem delu opravlja petino dela še za drugega delodajalca (to znese 40 ur + 8 ur = 48 ur na teden, kolikor dovoljuje zakon).

Veliko nejasnosti je v praksi tudi s pripravništvom. Pripravništvo ni več obvezno, zato na novo zaposleni delavci niso več pripravniki (razen kadar gre za drugačne zahteve poklica in za drugačen dogovor), temveč mladi delavci. Pripravništvo naj bi bilo po novem zakonu izjema. Zakon pa pozna zaposlovanje za določen čas zaradi usposabljanja za delo.

Marsikje delavce še vedno pošiljajo domov na čakanje. Tega ni več. Tudi če delavec v podjetju nima dela, ker je delo slabo organizirano, mora prejemati stoo odstotno plačo.

Veliko vprašanj se nanaša tudi na sklepanje pogodb o zaposlitvah za določen čas (kaj je mogoče šteti za povečan obseg dela), na vprašanje, kdaj začnejo

Vlado Belšak: Prav je, da ima sindikat pri izobraževanju delavcev kreativno vlogo.

teči odpovedni roki pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi (ko se delodajalec s prizadetimi delavci pogovori), na vprašanje, kako izvesti prerazporeditve (prerazporeditev ni več, možno pa je skleniti novo pogodbo o zaposlitvi). V zanimivo razpravo se je najprej vključil Danilo Šipoš. Predlagal je, da bi pripravili poseben slovarček pojmov, ki so uporabljeni v zakonu, ker

si jih sedaj mnogi tolmačijo različno. Belopavlovičeva je opozorila, da bi bilo to lažje storiti pred sedmimi leti, ko so zakon začeli pripravljati. Zdaj pa bi bilo to težje izvedljivo. Udeležence je zanimalo, kako je s "plavimi" po novem, saj zakon o njih ne govori. Zdaj lahko delodajalec delavca odpusti iz krivdnih razlogov, četudi na delo ne pride en sam dan, če je s tem delodajalcu povzročil hudo škodo. Vendar pa bo na to vprašanje verjetno pravi odgovor dala šele sodna praksa. Delavec, ki ne pride na delo zaradi višjih razlogov (aretacija in priprtje itd.), pa se na delo lahko vrne, če odsotnost ni trajala dalj kot šest mesecev.

Ali lahko delavec prinese bolniški list za nazaj? Delavec vsekakor mora obvestiti delodajalca o bolezenski odsotnosti vsaj v treh dneh po nastopu bolezni. Bolj natančno pa bo ta pravila verjetno izoblikovala sodna praksa. Nasploh bo od sodne prakse odvisno tolmačenje še marsikaterega člena novega zakona o delovnih razmerjih.

Na področju zdravstva je solidarnost nujna

Po besedah dr. Anjute Bubnov - Škoberne iz Prave fakultete v Ljubljani je nosilec zdravstvenega zavarovanja pri nas Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), ki je samostojen in ločen od državne uprave, upravlja pa ga skupščina, ki je sestavljena iz predstavnikov delodajalcev in delojemalcev oziroma zavarovancev. Zavod določa pravice, standarde in normative. Obvezno zdravstveno zavarovani morajo biti vsi aktivni prebivalci in samozaposleni, ne glede na državljanstvo, obvezno zdravstveno zavarovani pa so tudi upokojenci in prejemniki različnih socialnih prejemkov in brezdomci. Zavarovanci so dolžni plačevati prispevke, zato pa od prvega dne zavarovanja naprej uživajo obvezno zavarovanje. Prednosti obveznega zdravstvenega zavarovanja so v tem, da prispevke plačujejo vsi v enakem odstotku od svojih plač, storitve obveznega zdravstvenega zavarovanja pa lahko uporabljajo vsi v skladu s svojimi zdravstvenimi potrebami. Tisti z višjimi plačami torej plačujejo več, tisti z manjšimi pa manj. Gre torej za solidarnost, ki je na področju zdravstva nujna in potrebna. V Združenih državah Amerike denimo zasebne zavarovalnice odklanjajo bolnike s težkimi boleznimi. Če se želijo zdraviti, si morajo zdravljenje plačati sami, zaradi česar morajo nekateri prodati vse premoženje, zadolžijo pa se celo njihovi otroci. Po besedah Bubnov - Škobernetove so prednosti javnega sistema obveznega zdravstvenega zavarovanja očitne, saj se zdravje, revščina in starost ne dajo zavarovati.

Predavateljica je opozorila, da mora delodajalec delavcu v 15 dneh po sklenitvi pogodbe o zaposlitvi predložiti dokazila, da ga je prijavil v obvezno zdravstveno zavarovanje. Če delodajalec delavca

Prednosti obveznega zdravstvenega zavarovanja je predstavila prof. dr. Anjuta Bubnov - Škoberne.

ne prijavi v zavarovanje, ga lahko zadenejo zelo stroge sankcije. Inšpektor za delo mu lahko prepove opravljanje dejavnosti in uporabo delovnih sredstev, dokler ne vzpostavi zakonitega oziroma pravnega stanja. Če delodajalec kršitve ponavlja (dvakrat v šestih mesecih ali večkrat v daljšem obdobju), lahko inšpektor sproži postopek za likvidacijo oziroma stečaj. Če samozaposleni ne plačuje prispevkov, pa on in člani njegove družine, ki so zavarovani po njem, ne morejo uporabiti obveznega zdravstvenega zavarovanja. Zatečejo se lahko samo po nujno medicinsko pomoč.

Kako zdravstvo poceniti?

Če delavec zaradi bolezni ni zmožen delati, ima pravico do nadomestila: prvih 30 delovnih dni za eno vrsto bolezni v breme delodajalca (maksimalno 120 dni v letu), nato pa v breme zavarovalnice. Če je delavec na bolniški v zvezi z delom, mu pripada stodontno nadomestilo plače, če ne, pa 80-odstotno.

Izvajalci storitev iz obveznega zdravstvenega zavarovanja (bolnišnice, zdravstveni domovi, klinični center itd.) so pri nas v glavnem še vedno v državni lasti, v Nemčiji pa je denimo tretjina bolnišnic v zasebni lasti, tretjina v državni in tretjina v lasti različnih humanitarnih organizacij. Izvajalci na ambulantni ravni (osebni zdravniki) pa v razviti Evropi v glavnem sodijo v zasebni sektor. Nekateri udeleženci so v burni razpravi opozorili na zlorabe sistema obveznega zdravstvenega zavarovanja. Številni delavci so denimo mesec dni na bolniškem dopustu, nato pa so ponovno mesec dni na bolniškem dopustu. Nekateri delavci lahko prinesejo bolniški list, kadar koli se jim zljubi. V zvezi s tem je bilo slišati veliko pikrih na račun ravnanja osebnih zdravnikov. Bubnov-Škobernetova je opozorila, da sistem zares ni dosleden. Ko plačuje bolniški stalež delodajalec, odloča o staležu osebni zdravnik, ko plačuje zavarovalnica, pa odloča zdravnik zavarovalnice. Vendar pa se lahko delodajalec na odločitev osebnega zdravnika pritoži. Res pa je, da je pravo v zvezi s temi vprašanji velikokrat nemočno. Največ je odvisno od zdravniške etike. Veliko različnih mnenj je bilo mogoče slišati tudi o tem, da vsi plačujemo drago zdravljenje posameznikov, ki so se poškodovali zaradi grobe

malomarnosti (denimo vinjeni v prometni nesreči). Zakaj takšni posamezniki ne bi nekaj plačali tudi iz svojega žepa? Zakaj ne plačujejo za zdravstveno zavarovanje več vrhunski športniki, ki se ukvarjajo z rizičnimi dejavnostmi in s tem veliko zaslužijo? Veliko različnih mnenj je bilo mogoče slišati tudi o odpravi čakalne dobe za zahtevnejše posege. Ali je denimo smiselno omogočiti tožbe za skrajšanje čakalne dobe za operacijo srca? Mnogi so videli rešitev v tem, da bi bolniki sami večkrat izkoristili pravico do drugega mnenja. Veliko bi v zdravstvu lahko privarčevali tudi, če bi bolj skrbno ravnali pri uporabi zdravil, saj jih veliko zavržemo. Vsekakor pa obstajajo za pomanjkanje sredstev v zdravstvu tudi objektivni razlogi.

Socialno varnost varuje država

Dr. Aleksej Cvetko iz Vrhovnega sodišča Republike Slovenije je predstavil temo o postopkih socialne varnosti. Razložil je načela, po katerih pri nas potekajo postopki socialne varnosti, in poudaril, da v evropskih državah te postopke vodijo različno. Pri nas se praviloma začnejo kot javnopravni postopki, sklenejo pa se kot postopki zasebnega prava. Udeleženci pri socialnih sporih imajo enake pravice kot udeleženci v civilnih sporih. Cvetko je orisal tudi zgodovino postopkov socialne varnosti. Ta zgodovina se začne v 19. stoletju v Nemčiji za časa Bismarcka, ki je uvedel prve oblike socialnega zavarovanja za primer bolezni, invalidnosti in smrti. Čeprav je sistem socialne varnosti v prid delavcem, so se mu prvi uprli prav ti, ker so morali plačevati prispevke. Ko je govoril o ustavni podlagi socialne varnosti pri nas, je Cvetko poudaril, da naša država, ki želi biti socialna in pravna, poleg lastnine varuje tudi socialno varnost državljanov. Stranke v postopkih socialne varnosti imajo pri nas veliko pravic, ki jih je Cvetko tudi predstavil. Spregovoril je o načelu zaslišanja strank, o načelu proste presoje dokazov s strani sodišča, o načelu ekonomičnosti postopka in podobno. Poudaril je, da v socialnih sporih odločitev, na katero je treba čakati denimo deset let, sploh ni več nobena odločitev. Udeležencem je dal veliko praktičnih napotkov (stranke morajo priti na sodišče pripravljene, ker so roki prekluzivni - če zamudiš rok, usahne tudi pravica; v pravnem postopku sodišče izvede poskus sodne poravnave, o katerem je vredno razmisliti, saj se v razvitih državah večina delovnih sporov konča z izvensodnimi poravnavamimi).

Pot v Evropsko unijo je odprta

Dr. Fedor Černe iz vladnega urada za evropske zadeve je spregovoril o slovenskem pridruženju Evropski uniji. Opozoril je, da so bila pogajanja najtežja v zvezi s kmetijstvom, regionalno politiko

in proračunom. Najtežji del pogajanj pa je potekal doma, saj je bilo treba bruseljsko zakonodajo in predpise prevzeti in uveljaviti v Sloveniji. Med pogajanjmi si je Slovenija pridobila zaupanje, ki ji je koristilo v pogajanjih o ključnih vprašanjih. Končni izplen je bil za Slovenijo pozitiven. Črne je predstavil tudi ustavno pogodbo Evropske unije, ki naj bi jo podpisali po 1. maju 2004.

Direktor Muzeja narodne osvoboditve v Mariboru dr. Marjan Žnidarič je pripravil predavanje o zgodovini Slovencev od prvih naselitev do danes. Sekretar sklada za izobraževanje delavcev pri samostojnih podjetnikih v Podravju Vlado Belšak je vodil delavnico o izobraževanju delavcev, sekretar stanovanjske ustanove delavcev pri samostojnih podjetnikih v Celju Marjan Jeranko pa je vodil delavnico o reševanju stanovanjskih problemov

Marjan Jeranko: Za obrtnika je velika prednost, če lahko delavcu ponudi stanovanje.

zaposlenih v obrti in drobnem gospodarstvu. Belšak je poudaril, da je za vsako obratovalnico izobraževanje in usposabljanje delavcev enako pomembno kot tehnološko posodabljanje, saj gre eno z drugim skupaj. Zato morajo delodajalci izobraževanje načrtovati in oblikovati njegove cilje, medtem ko morajo programe pripravljati skupaj socialni partnerji in strokovnjaki. Zelo pomembno je delavce ustrezno motivirati za izobraževanje, nikoli pa delavcem ni primerno izobraževanja onemogočati. Sindikat obrtnih delavcev mora imeti pri izobraževanju kreativno in spodbujevalno vlogo, nikakor pa ne sme biti do tega vprašanja pasiven. "Samo z usposobljenimi delavci bosta naša obrt in drobnogospodarstvo pripravljena za vstop v Evropsko unijo in za konkurenčen boj na enotnem evropskem trgu."

Mladi delavci težko pridejo do stanovanj

Jeranko je najprej pojasnil, kaj vse se je dogajalo s stanovanjskimi skladi delavcev pri samostojnih podjetnikih v zadnjem desetletju in pol, ko je stanovanjska politika pri nas doživljala temeljite reforme. Po njegovem mnenju bi veljalo ponovno oživiti stanovanjske ustanove v vseh slovenskih regijah, saj za to obstaja osnova v kolektivni

Razpravo o novem zakonu o delovnih razmerjih so vodili (z leve) Nataša Belopavlovič, Peter Jančar in Martin Muršič.

pogodbi. Trenutno deluje v Sloveniji samo pet ali šest stanovanjskih ustanov za delavce pri samostojnih podjetnikih, potrebovali pa bi jih še veliko več, saj mladi delavci v obrti težko pridejo do stanovanja. Če bi lahko podjetnik delavcu zagotovil tudi stanovanje, bi se delavci mnogo raje zaposlovali v obrti kot danes.

Predsednik in sekretar Sindikata obrtnih delavcev Slovenije Peter Jančar in Martin Muršič sta ob koncu posvetovanja ocenila, da je bil program kakovosten, udeleženci pa so poudarili, da so na njem veliko pridobili. Novo znanje jim bo v pomoč pri delu v skladih za izobraževanje in v stanovanjskih skladih, v združenjih delodajalcev ter v sindikatu obrtnih delavcev na vseh ravneh.

Tomaž Kšela

Vzajemna, d.v.z., Vošnjakova ulica 2, 1000 Ljubljana, www.vzajemna.si

VZAJEMNA

zdravstvena zavarovalnica, d.v.z.

Jaz zate, ti zame.

Darilo študentkam

Vsem študentkam, ki boste postale mamice, podarjamo darilni bon za nakup opreme za vašega dojenčka. Darilo velja za redne študentke in brezposelne izredne študentke, ki boste rodile med 1. 6. 2003 in 31. 5. 2004. Več informacij o pridobitvi darilnega bona lahko dobite na spletni strani www.vzajemna.si ali na brezplačnem telefonu 080 20 60.

Pogovor s Valentinom Cundrom, predsednikom sindikata SKEL v podjetju Vega

Ustanovitev invalidskega podjetja bi rešila nekaj težav

Valentin Cunder dela že tri desetletja v podjetju Vega. Je predsednik edinega sindikata v podjetju in mojster v delavnici, kjer pripravljajo različne žice za končne izdelke, prototipe in modele. V Vegi že dobrih petdeset let izdelujejo projekcijske sisteme in projekcijsko optiko in so eden vodilnih proizvajalcev grafoskopov na svetu, saj dosegajo kar 15 odstotkov svetovne prodaje teh naprav. Letno jih izdelajo več kot 140.000, največ pa jih prodajo na zahtevne zahodne trge, zlasti v ZDA. Trenutno je v podjetju 206 zaposlenih, od tega jih je 165 članov sindikata SKEL.

Kako pojasnujete tako velik odstotek članstva zaposlenih v vašem sindikatu?

Praktično vsi, razen vodstvenih struktur, so člani našega sindikata. Mislim, da je vzrok v tem, da delavci potrebujejo nekoga, ki jih štiti in jim pomaga, čeprav se mi zdi, da žal večkrat ne dosežemo toliko, kot bi želeli. Pri nas precej težav izhaja iz dejstva, da je v proizvodnji starostna struktura zaposlenih visoka, delavci pa so zato izčrpani. Povprečna starost je tako nekaj manj kot 45 let. Izobrazbena pa je povečini nizka in plače zato niso prav visoke. Zaposleni tako potrebujejo nekoga, da jim da kakšen nasvet, še posebej pravnega, saj si ne morejo privoščiti dragih odvetnikov, zlasti invalidi ne.

Imate veliko invalidov?

Trenutno jih je dvanajst s statusom invalida, od tega sedem tretje in pet druge kategorije, trije zaposleni pa so v postopku za pridobitev statusa invalida. Invalidnost je bodisi posledica dela, to je poklicne bolezni, ali bolezni, največ pa jih ima motorične okvare. Pri tem mislim na okvare hrbtenice, kolkov in rok. Invalidi so naš največji problem, saj delovnih mest zanje nimamo dovolj, če pa že so, nimajo zanje ustrezne izobrazbe. Delo v proizvodnji sicer je na nekaterih mestih, zlasti v Optiki, tudi fizično težko, je pa obremenjujoče predvsem psihično, saj so vsa dela normirana, vsak gib posebej izračunan. Zaposleni delajo v linijah, kjer ena faza dela sledi drugi in

nemalokrat nimajo med delom časa niti iti na stranišče. Za to imajo sicer predvidena dva postanka po deset minut dnevno.

Problem smo reševali tudi s tem, da imamo delavce, ki delajo krajši delovni čas, štirje, ki polovičnega, ena delavka pa dela šest ur na dan. Vendar problem ostaja. Celostno bi ga morda rešila moja ideja o ustanovitvi invalidskega podjetja. Dal sem jo pred dvema letoma tudi direktorju in ker takrat ni pokazal velikega interesa, jo sedaj nameravam dati še enkrat, saj se problem invalidov povečuje in po mnenju nekaterih jih bo zaradi starosti in izčrpanosti zaposlenih v petih letih nekje 40 do 50. Po mojem mnenju imamo pogoje, od prostorov dalje, mislim pa tudi, da bi imelo podjetje od tega finančne koristi, saj bi invalidi lahko opravljali tista pripravljala dela, ki jih sedaj opravljajo zdravi, jih s tem razbremenili in še vedno delali z vsaj 70-odstotno učinkovitostjo, njihova delovna mesta v liniji pa bi lahko zasedli zdravi in naredili več. Seveda pa lahko računamo tudi na prednosti in olajšave, ki jih invalidskim podjetjem nudi država. Seveda morajo moje trditve podkrepiti še izračuni. Če bo vodstvo pokazalo kaj interesa, menim, da bi idejo lahko izpeljali.

Pa ima vodstvo nasploh kaj posluha za sindikalne zahteve?

Moram reči, da z direktorjem Robertom Černetom dobro sodelujemo. Povabimo ga tudi na sindikalne sestanke, da nam kaj pojasni. Tudi dogovorov se drži, je pa seveda močnejši partner in tako je sodelovanje seveda slabše, če kje zaškriplje. Menim, da smo trenutno spet na pragu možne krize v podjetju, in bojim se, da prihaja čas, ko bi lahko kaj škripalo, saj imamo manj naročil, cene se nižajo, tudi s tehniko bi morali iti malo bolj naprej, saj grafoskope vse bolj nadomeščajo računalniki ali pa so vezani na računalnike, televizijo ali LCD-ekrane. Da ne bo pomote, še vedno veliko delamo, vendar smo lani še več, saj smo takrat imeli 70 delavcev več pogodbeno zaposlenih. Vodstvo se zelo trudi dobiti delo, veliko dela pri kooperantih pa smo v zadnjem času spet potegnili nazaj v firmo.

Da so težave možne, se kaže tudi v dogovorih sindikata z vodstvom in v izplačilih. Lani smo recimo dobili maksimalen regres, letos le še minimalnega. V dogovoru z vodstvom smo se, v okviru varčevalnih ukrepov, delavci odpovedali

petim odstotkom stimulacije in dodatnemu pokojninskemu zavarovanju za tri mesece. Trije meseci so mimo in direktor želi ta čas podaljšati še do novega leta, pa se zaposleni ne strinjamo, čeprav nam je obljubil, da bomo kasneje dobili vse plačano za nazaj. Njegova razlaga je, da podjetje potrebuje nekaj denarja na računu. Trenutno se še pogajamo, kako bo naprej, saj bi rad direktor varčeval na vseh koncih in to najbrž najlažje stori pri plačah delavcev, saj recimo pri varnosti ne sme.

Kakšni pa so delovni pogoji?

Moram reči, da so vedno boljši, saj so se zelo izboljšali s prihodom sedanjega direktorja. On je firmo dvignil iz težav, izboljšal organizacijo dela, delovne pogoje ter učinkovitost dela. Naše podjetje je bilo namreč kar nekaj časa v težavah in bili smo celo v prisilni poravnavi, ki pa je uspela in izplavali smo dobro, tudi odpuščanja so bila mehka, z upokojitvami in podobno. Dolgovi so nam pa še vedno ostali. Največ smo dolžni SIB banki, kjer smo se najbolj zadolžili.

Drugače pa je sedaj pri nas veliko nove tehnologije in delovnih pripomočkov, delovna mesta pa so veliko bolj urejena kot pred leti. Na tem področju smo ogromno naredili, čeprav je nekaj dela še ostalo ročnega in fizično zelo zahtevnega. Delavci pa na nekaterih delovnih mestih delajo tudi v hrupu, vročini in z nevarnimi snovmi, ki so jih marsikje že zamenjale manj škodljive.

Kakšne pa so plače?

Povprečna plača v podjetju je malo nad kolektivno pogodbo dejavnosti, vendar menim, da je povprečje tako visoko zato, ker imajo tisti, ki so na individualnih pogodbah, zares visoke plače. Sicer pa se o konkretnih številkah ne smemo javno pogovarjati in mnogi delavci mislijo, da to ni dobro in bi morale biti plače vodilnih znane. Ker je sedaj več ugi banj, je tudi več slabega občutka. Najnižje je plačana tretjina delavcev v proizvodnji, ki domov odnesejo okoli 90 tisočakov.

Kaj pa prihodnost?

Na novo ne zaposluje veliko, če pa že je to bolj izobražen kader. Tudi pri nas se pozna svetovna recesija v dejavnosti, prizadel pa nas je zlasti padeč dolarja. Proizvajalcev grafoskopov v svetu ni veliko, ponekod, kot recimo v Nemčiji, pa so proizvodnjo, zaradi predrage delovne sile in premalo naročil, že opustili. Predvsem se pozna, da so v Ameriki in ponekod drugod zmanjšali sredstva za izobraževanje, kajti v tej dejavnosti porabijo večino naših proizvodov. Včasih so imeli Američani toliko denarja za šolstvo, da so naročili nov grafoskop že, če je pregorela le žarnica. Sicer pa smo še vedno eni največjih proizvajalcev grafoskopov, pravijo, da smo drugi ali tretji na svetu, delamo pa tudi platna, stojala, episkope, projektorje in še kakšne proizvode, recimo leče, različne optične in svetlobne sisteme in podobno. Dela imamo zaenkrat še dovolj.

Mojca Matoz

SINDIKALNA LISTA

september 2003

PRVI DEL	Gospodarske dejavnosti	Javni sektor*
	(temelj je SKP za gospodarstvo)	(nekdanje negospodarstvo)
	SIT	SIT
1. DNEVNICE		
– cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00	4.511,00
– polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00	2.254,00
– znižana dnevnic (od 6 do 8 ur)	1.218,00	1.570,00
2. KILOMETRINA		
(od 8. 7. 2003)	56,85	56,85
(od 5. 8. 2003)	56,58	56,58
(od 16. 9. 2003)	55,11	55,11
3. LOČENO ŽIVLJENJE	99.260,00	65.845,00
4. PRENOČIŠČE – Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec		
5. REGRES ZA PREHRANO (od 1. 7. 2003)		
– po SKPGD (na delovni dan)	725,00	725,00
DRUGI DEL		
1. JUBILEJNE NAGRADE		
po SKPGD (delo pri zadnjem delodajalcu)		
– za 10 let	71.171,00	55.354,00
– za 20 let	106.757,00	83.031,00
– za 30 let	142.342,00	110.708,00
2. ODPRAVNINA OB UPOKOJITVI	496.300,00	740.784,00
	oziroma dve plači delavca, če je to zanj ugodnejše	oziroma tri plače delavca, če je to zanj ugodnejše
3. SOLIDARNOSTNE POMOČI		
po SKPGD		
– ob smrti delavca	148.890,00	110.708,00
– ob smrti v ožji družini	74.445,00	/
4. MINIMALNA PLAČA (od 1. 8. 2003)	110.380,00	110.380,00
5. ZAJAMČENA PLAČA (od 1. 8. 2003)	52.177,00	52.177,00
6. REGRES ZA LETNI DOPUST		
– minimalni regres za leto 2003	132.170,00	132.170,00
– največji regres za leto 2003	173.749,00	70 % povprečne slovenske plače

*1. Javni sektor tudi v okviru gospodarskih dejavnosti izplačuje ločeno življenje po zakonu (Uradni list RS št. 87/97).

2. V javnem sektorju se uporablja zakon, za jubilejne nagrade, regres za letni dopust in solidarnostno pomoč pa kolektivna pogodba.

3. Regres za letni dopust v negospodarstvu je določen z Aneksom, Uradni list RS št. 99/01.

4. Izhodiščna plača za I. tarifni razred v Splošni kolektivni pogodbi za negospodarstvo za januar 2003 znaša 52.473 SIT na mesec.

5. Osnova za določanje plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja od 1. januarja 2003 znaša na mesec bruto 173.374 in neto 110.708 SIT (podatek za nekdanje gospodarstvo).

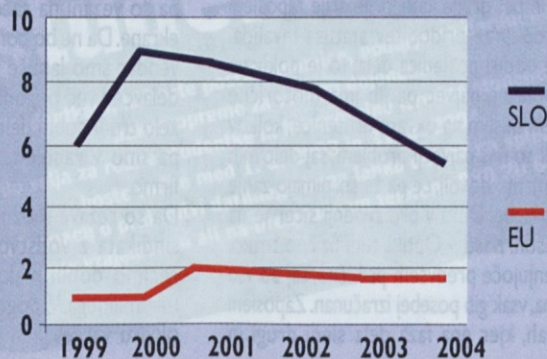
Strokovna služba ZSSS

i n f o r m a c i j s k i k o t i č e k

Primerjava inflacije (rasti cen življenjskih potrebščin) med Slovenijo in Evropsko unijo

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
SLO	6,1	8,9	8,4	7,5	5,5	4,1
EU	1,2	1,0	2,2	2,1	1,7	1,6

Vir: Eurostat in Analitsko raziskovalni center Banke Slovenije (napoved)

k r i ž a n k a

DE	KORAK, STOPINJA; PROMETNI ZNAK	STRUPEN BEL PRAH, MIŠNICA	EDEN OD ČUTOV	REKA V VZHODNI ANGL., (IZ CRK: ENN)	GRŠKI PESNIK, OK. 620 PR. N. Š.
FINSKA KOPEL					
MARXOV KRAJ					
TENISAČ IVANIŠEVIČ					

AVTOR: RUDI MURN	PLATNICE IZ KARTONA ZA SPISE	OPISOVANJE, PRIKAZOV. LJUBEZNI	RASNO RAZLIKOVANJE	POHORSKO SMUČIŠČE KAVELJ, KLJUČKA			ANTON JANŠA	OLIVER MLAKAR ŽENSKO IME		VZDEVEK IGRALCA RADKA POLICA	GLASBENIK SOSS	NEKDANJA LADJA NA VESLA	MUSLI-MANSKI BOG
RIMSKI BOG TRGOVINE						KAR OBSTAJA NAD NARAVNIM RIJEKA							
OKRASNO DREVO S TEMNO ZELENI MI IGLICAMI										STARA DOLŽ. M. ZA BLAGO PEVEC DEDIČ			
POSAMEZNIK (ZASTAR.)								ČEBULNICA Z RUMENIM CVETOM POLOŽAJ					
POKR. V GRČIJI					ARION – grški pesnik ok. 620 pr. n. š.	DVOJICA	ABRAHOMOVA ŽENA ORANŽADA				GRŠKA CRKA	LUDVIK HORVAT MADŽAR. PISATELJ JOKAI	
TRIER – mesto v z. nem., Marxov r. kraj	ABRAHOMOV IN SARIN SIN IGOR DEKLEVA					ZNOJ			OSNUTEK, OKVIRNI NAČRT				ANDREJ KURENT
EISENHOWERJEV VZDEVEK				BORILNI ŠPORT		KUNTNER TONE			TELUR			ŠKODLJIVA PADAVINA	
DANSKI NOBEL ZA MED. 1943				BRUNO ? OBIRALCI BOMBAŽA								RIŽEVO ŽGANJE	

Gesla iz današnje nagradne križanke napišite na kupon, ga izrežite in na dopisnici pošljite na naslov:
Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana, p. p. 97.

Tudi tokrat je nagrada 5000 tolarjev, zato ne pozabite napisati svojega točnega naslova, davčne številke in davčne izpostave. Upoštevali bomo pravilne rešitve, ki bodo prispele do ponedeljka, 6. oktobra 2003.

Pravilna rešitev gesel iz 30. številke Delavske enotnosti:
RODODENDRON, PLANIKA, RITA

Nagrada prejme: PETER ŠAJN, Tržaška 40, 6230 Postojna

KUPON

GESLA:

DE 32

---

h u m o r

NORČEVANJE

Petdesetletna ženska vstopi v informativno pisarno zavoda za zaposlovanje in povpraša: "Ali imate kakšno redno zaposlitev zame?"
"Seveda! Na vas čaka lagodno delo, za katero boste prejeli 500.000 tolarjev neto plače, vsak drugi mesec pa boste lahko na dopustu," je odvrnila uslužbenka.
"Ali se vi norčujete iz mene?"
"Zagotovo se z vami ne norčujem tako kot vi z mano, ko mi postavljate takšna vprašanja."

SREČA

"Imel sem veliko srečo, ker sem v zaporu presedel samo pol kazni."
"Kako to?"
"Notri sem bil pozimi, ko so dnevi pol krajši!"

BLONDINKE

"Ali se ti ne zdi, da je kemija od vseh ved najbolj koristna?"
"Seveda. Z njeno pomočjo lahko narediš toliko blondink, kolikor hočeš."

KAŠELJ

"Dobro jutro, gospod doktor! Prišel sem na kontrolo!"
"Lepo! Vidim, da že mnogo lepše kašljate!"
"Seveda, saj treniram že ves mesec!"

ČRNOGORSKA

Kaj je rekreacija za Črnogorce?
Uležijo se na tla in ležijo tako dolgo, da jih bolijo vse kosti.

Nadurno delo

143. člen

(1) Delavec je dolžan na zahtevo delodajalca opravljati delo preko polnega delovnega časa nadurno delo:

- v primerih izjemoma povečanega obsega dela,
  - če je potrebno nadaljevanje delovnega ali proizvodnega procesa, da bi se preprečila materialna škoda ali nevarnost za življenje in zdravje ljudi,
  - če je nujno, da se odvrne okvara na delovnih sredstvih, ki bi povzročila prekinitve dela,
  - če je potrebno, da se zagotovi varnost ljudi in premoženja ter varnost prometa
- in v drugih izjemnih, nujnih in nepredvidenih primerih, določenih z zakonom ali kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti.

(2) Delodajalec mora delavcu nadurno delo po prejšnjem odstavku odrediti v pisni obliki praviloma pred začetkom dela. Če zaradi narave dela ali nujnosti opravljanja nadurnega dela ni možno odrediti nadurnega dela delavcu pisno pred začetkom dela, se lahko nadurno delo odredi tudi ustno. V tem primeru se pisno odreditev vroči delavcu naknadno, vendar najkasneje do konca delovnega tedna po opravljenem nadurnem delu.

(3) Nadurno delo lahko traja največ osem ur na teden, največ 20 ur na mesec in največ 180 ur na leto. Delovni dan lahko traja največ deset ur. Dnevna, tedenska in mesečna časovna omejitev se lahko upošteva kot povprečna omejitev v obdobju, določenem z zakonom ali kolektivno pogodbo, in ne sme biti daljša od šestih mesecev.

Komentar k 143. členu:

Delo preko polnega delovnega časa je izjema, zato se lahko delavcu naloži samo v zakonsko določenih primerih oziroma v drugih izjemnih, nujnih in nepredvidljivih primerih, ki so določeni s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti. Delo preko polnega delovnega časa, nadurno delo, je tisto, ki se opravlja v času, ki presega polni delovni čas. Ob upoštevanju določb ZDR je to vsako delo, ki presega 40 ur tedensko, ali za delavce, ki imajo delovni čas 36 ur

Katarina Lavrin Marenčič,
rojena 11. avgusta 1978, ljubljana,
univerzitetna diplomirana pravnikinja,
sodišnica sodstva v praksi, študijski
predstojnik ZSSS, članica populistične
skupine za delovne razmerje,
odgovorna za pripravo in izvedbo
seminarja o nadurnem delu, predavateljica
za kmetijstvo in živilsko industrijo

Gregor Cerar,
roj. 27. avgusta 1975,
v Mariboru, univerzitetni diplomirani
pravnik, sodnik in pisarni šef študijskega
predstojnika ZSSS, član več populističnih
skupin in vodja populistične skupine
za kolektivno pogodbo dejavnosti
kmetijstvo

Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije

Priročnik za sindikalne zaupnike

KOMENTAR ZAKONA DELOVNIH RAZMERJIH

Katarina Lavrin Marenčič
Gregor Cerar

tedensko, tisto delo, ki presega 36 ur tedensko. Prvi odstavek določa, v katerih primerih se lahko odredi delavcu opravljanje nadurnega dela. To so izjemoma (nepredvideno) povečan obseg dela, nadaljevanje delovnega ali proizvodnega procesa, da bi se preprečila materialna škoda ali nevarnost za življenje in zdravje ljudi, odvrnitev okvare na delovnih sredstvih, ki bi povzročila prekinitve dela, zagotovitev varnosti ljudi in premoženja ter varnosti prometa, ter v drugih primerih, ki so določeni bodisi v zakonu ali s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti. Skupni imenovalac teh primerov je, da gre za izjemne in nepredvidljive okoliščine, zaradi katerih postane delo preko polnega časa potrebno, da se izogne negativnim posledicam.

Nadurno delo terja od delavca povečane fizične in psihične obremenitve, zato je delo preko polnega delovnega časa omejeno. Omejitve so določene v povprečju le na 48 ur dela tedensko, zato je tedenska omejitev določena na osem nadur. Tako kot v prejšnji zakonodaji ostaja nadurno delo omejeno tudi na mesečni ravni - 20 ur na mesec, in na letni ravni - 180 ur letno. Zakon sicer na tem mestu dopušča določena preseganja omejitev ter obdobja izravnave v okviru šestih mesecev.

Delodajalčeva dolžnost je, da delavcu nadurno delo odredi v pisni obliki (odredba, sklep, nalog). Samo če to ni mogoče, bodisi zaradi narave dela ali nujnosti

dela, se lahko odredi tudi ustno. Vendar je potrebno pisno odreditev delavcu vročiti naknadno, in sicer do konca delovnega tedna po opravljenem nadurnem delu. Nadurno delo lahko traja le tako dolgo, kot trajajo okoliščine, zaradi katerega je bilo odrejeno. V tretjem odstavku tega člena najdemo določbo, da delovni dan lahko traja največ deset ur. To določbo moramo razlagati tako, da se dnevna, tedenska in mesečna časovna omejitev lahko upošteva kot povprečna omejitev v obdobju, določenem z zakonom ali kolektivno pogodbo, ki ne sme biti daljša od šestih mesecev. Delavec torej v obdobju največ šest mesecev ne sme v povprečju delati več kot 10 ur dnevno, prav tako pa ne sme v istem časovnem obdobju opraviti več kot osem nadur tedensko, 20 nadur mesečno, letni fond ur pa ne sme preseči 180 nadur. Pomembno je seveda, da se na tem mestu upoštevajo določbe ZDR o minimalnem in tedenskem počitku. Delavcu za nadurno delo v skladu s 128. členom ZDR pripada poseben dodatek za delo v posebnih pogojih dela, kar nadurno delo je. Višina dodatka se določi s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti. Če delodajalec odredi nadurno delo v nasprotju z določbo tretjega odstavka 143. člena ZDR, lahko inšpektor za delo zoper njega uvede postopek pred sodnikom za prekrške in mu z odločbo naloži izvajanje zakona.

• naročilnica •

Naročamo _____ izvodov **Priročnika za delo sindikalnih zaupnikov – Komentarja zakona o delovnih razmerjih**, avtorjev **Katarine Lavrin Marenčič** in **Gregorja Cerarja**, univerzitetnih diplomiranih pravnikov iz strokovne službe ZSSS. Cena izvoda priročnika je za sindikalne organizacije in njihove člane, povezane v ZSSS, 3000 tolarjev, za vse druge pa 6000 tolarjev (DDV je v vključen v ceno). Naročniki lahko priročnik prevzamejo osebno na Dalmatinovi 4 v Ljubljani in ga tam tudi plačajo. Tistim, ki priročnik želijo prejeti po pošti, bo dostavljen v tednu dni po plačilu računa.

Naročene priročnike pošljite na naslov: _____

Davčna številka plačnika: _____

Naslov plačnika: _____

Žig in podpis odgovorne osebe: _____

Naročilnico pošljite na naslov: **ZSSS, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana, p. p. 97**, ali po faksu **01/430-91-75**.

Priročnik za delo sindikalnih zaupnikov je že natisnjen!

V priročniku so komentirane novosti v novem zakonu o delovnih razmerjih.

Priročnik je nepogrešljiv za vse sindikalne zaupnike, saj so v njem strokovni odgovori na vprašanja, ki jih bodo morali reševati pri svojem delu.